

הישיבה המאה שבעים ותשע – המאה ושמונים (קע"ט – ק"פ)

ביום רביעי, י"ח בסיוון התשמ"ו (25 ביוני 1986), בשעה שלוש אחה"צ, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים ע' אורנו, ש' אירמאי, ע' איתן, א' אמיר, י' בלאו (יור), א' בנדויד, ז' בן-חיים, א' ברוידא, ג' גולדנברג, א' דותן, א' מגד, מ' מדן, ע"צ מלמד, ש' מלצר, א' פורת, גב"ע צרפתי, מ"צ קדרי, י' שבטיאל.
 החברים היועצים האדונים מ' אזר, ח' איזק, א' חזן, א' טל, י' יהלום, מ' מיקס, ר' סיוון, י' פליקס, א' שמעוני.
 עובדי האקדמיה הגברות ש' בהט, נ' רייך, ר' אלמגור-רמון, ר' ווייס והאדונים נ' אפרתי וי' ינאי.

התנצלו: האדונים א"א אורבך, נ' ברגרין, ש' מורג, א' מירסקי, ד' סדן, ח"י פולוצקי, י' רצהבי, י' שלו, א' אלדר, ד' טנא, י' מנצור, א' רובינשטיין, ד' שפרבר.
 האדונים ש' אברמסון, מ' בראשר וח' רבין – בחו"ל.
 הגב' ש' הראבן נמנעה מלבוא.

סדר היום: א. ענייני דקדוק:

1. תנועת e בתעתיק שמות זרים ובניקוד מלים שאולות
 2. התנועה שלפני אותיות אהח"ע"ר בבניינים הדגושים
 3. נטיית הפועל – החטף בפ"א הפועל אהח"ע בעתיד, קל, וית"ן
- ב. ענייני מינוח:
1. מונחי בניית דרכים
 2. מונחי צבעות
 3. מונחי תברואה

א.

1. תנועת e בתעתיק שמות זרים ובניקוד מלים שאולות

הא' בלאו: כפי שוודאי זכור לכם, בישיבה האחרונה של המליאה שינינו החלטה מסוימת. החלטנו שאותיות גד"ת במלים זרות ינהגו כמלים עבריות לעניין דגש קל. יש לנו אפוא שלושה מעגלים של מלים: (1) מלים עבריות, שאנו מנקדים לפי חוקי הניקוד העברי; (2) מלים שאולות כגון "מנגט"; (3) מלים זרות. השאלה העומדת לפנינו היא, אם רצוי שנבחין בין שלושת המעגלים האלה ונציע דרכי ניקוד שונות למלים שאולות או לפחות למלים זרות, או שלא נבחין וננהג בשלושת המעגלים של המלים מנהג אחד.
 החלטנו להטיל את הדגשים הקלים באותיות גד"ת במלים שאולות ובמלים זרות, אף על פי שאיננו מבחינים במבטא בין גד"ת דגושות לבין גד"ת חסרות דיגוש, משום שיש מלים שהן בבחינת מקרי גבול וקשה להבחין אם עבריות הן או שאולות, ויש אף מלים שקשה להבחין אם שאולות הן או זרות.

לפנינו עומדת אפוא שאלה דומה לשאלה שהזכרנו, שאלת הדגש הקל באותיות גד"ת במלים שאולות ובמלים זרות, והיא: מה יהיה ניקוד ההגה e במלים השאולות ובמלים הזרות?

בזמנו החלטנו, שלא יופרדו המלים העבריות מן המלים השאולות בעניין הפתח והקמץ. כלומר, נטיל פתח בכל פעם שלפי כללי הניקוד העברי בא פתח, ונטיל קמץ בכל פעם שלפי כללי הניקוד העברי בא קמץ. ואולם החלטנו החלטה שונה בעניין ניקוד e. החלטנו שלא ננהג בהן כמנהג שאנו נוהגים במלים העבריות. כלומר, לא ננקד סגול בהברה סגורה בלתי מוטעמת ולא ננקד צירי בהברות אחרות, אלא ננקד סגול בכל המקרים. החלטנו כך, משום שרוב הציבור איננו מבחין בהגייה בין צירי לסגול. אנו מביאים אפוא שוב לפניכם בשם ועדת הדקדוק את שאלת ניקוד e במלים שאולות ובמלים זרות.

הא' בן-חיים: הכוונה גם לשמות פרטיים זרים, כגון אוֹסְלֶר (במונח הרפואי: קשרי אוֹסְלֶר) וגטה?!

הא' בלאו: כן, השמות הפרטיים הזרים נכללים במלים האלה.

הא' מלצר: התפלאתי לקרוא בהודעה למליאה (מס' וד/898, ב.1) שאין להפריד בין מלים שאולות למלים עבריות. אני מבין, שהבעיה נוצרה בשל מלים עבריות מקובלות שלא ידוע שאינן עבריות במקור. יש לי הרושם, שהמגמה היא להחיל על מלים זרות את חוקי הדקדוק העברי. לדעתי, אין להחיל את הדקדוק העברי על מלים זרות. הניקוד של "גטה" (רשום בתחתית העמוד של ההודעה למליאה הנ"ל) נראה סביר (צירי סגול) ואולם את השם "אוסלר" (אף הוא רשום בהודעה הנ"ל) הוגים בלועזית מלעיל, ולכן הניקוד בלי צריך להיות סגול ולא צירי, כפי שמנוקד בהודעה.

הא' בלאו: הבעיה שהתעוררה בעניין הסגול והצירי הייתה, שחלק מן הציבור מבחין בין האיכות של הסגול לבין האיכות של הצירי.

הא' מלצר: רבים מבחינים בין סגול לצירי.

הא' בלאו: חלק מן הציבור איננו מבחין, והמסורת הספרדית היא בהחלט מסורת שאיננה מבחינה בין סגול לצירי ומחליפה בניקודים צירי בסגול וסגול בצירי. ההצעה מבוססת על הנחה נכונה והיא, שרוב הציבור אינו מבחין במבטא בין סגול לבין צירי. זו הייתה הנחת היסוד שלנו. אילו היה הבדל במבטא בין הסגול לבין הצירי, ההתייחסות לבעיה הייתה התייחסות שונה.

הא' מלצר: גם אם נקבל את ההבחנה בין סגול לצירי במלים לועזיות כפי שנהוג במלים עבריות, אינני רואה מה הטעם שהניקוד של השם יאִנְקְלִיץ, יוחלף בקו"ף ובלמ"ד מסגול לצירי. ואיני רואה טעם לנקד את הצד"י בשם "הרצל" בצירי במקום בסגול; בלועזית השם מבוטא "הֶרְצֶל" במלעיל, ובשני שוואים. ניקוד הצד"י בצירי מביא בעקבותיו הטעמת מלרע. "מנצ'סטר" בצירי מתחת לטי"ת – מוזר. שאלתי היא, איך יכול הדקדוק שלנו והניקוד שלנו לחייב לשונות אחרות. זאת תהיה מעין חגיגת פורים, שבה מחליפים את המלבושים. אם נחליף את התנועות, נחליף את ההטעמה.

הא' בלאו: המלים נבחרו כאן על דרך של פרובוקציה מסוימת. ואולם הבעיה שלנו היא, אם ראוי שנחיל את הכללים של המלים העבריות על המלים השאולות ואולי גם על המלים הזרות אף על פי שאיננו מבחינים במבטא בין סגול לצירי.

הא' **מלצר**: נניח שרק מקצת האנשים מבחינים בהגייה בין סגול לצירי, האם יש בכך כדי לבטל את ההבחנה? אינו דומה עניין הסגול והצירי לעניין הפתח והקמץ. אין הבדל בהגייה בין הפתח לקמץ, לעומת זה בין סגול לצירי יש הבדל בהגייה גם אם הוא מבוסס בפי אנשים מעטים.

הא' **בלאו**: אתה ואני מבחינים בין צירי לסגול בגלל רקע של מבטא שהבאנו אותו מחו"ל. אבל המבטא הספרדי איננו מבחין בין סגול לצירי.

הא' **גולדנברג**: הסעיף האחרון שהובא בהודעה למליאה (מס' וד/898/2, ב.1) הוא תוספת. ועדת הדקדוק הציעה לעסוק בניקוד מלים שאולות ומלים זרות ולא בתעתיק ללא ניקוד של שמות זרים. הסעיף האחרון כלל לא נידון בוועדה ונכנס לכאן בטעות. אין לנו עניין לדון בשאלה, איך לנקד שם דוגמת יאנקלביץ; שם כזה לא יקבל לעולם צורה עברית ולא ייתפס כצורה עברית.

אשר למלים שאולות, מלה ש"התאזרחה" נתפסת במקרים רבים כמלה עברית לכל דבר, שאיננה מובחנת מכל מלה עברית אחרת, ונדאי שאי אפשר לקבוע כללים שלפיהם יש הבחנה בין מלה זרה לבין מלה שאולה, כי אין גבול שאפשר לסמן אותו בתהליך ההתאזרחות של מלה בין השלב שהיא זרה ובין השלב שהיא נחשבת מלה שאולה ממוצא זר. אין אפשרות אוניקסטיבית לקבוע באיזה שלב מלה כזאת אינה זרה לגמרי אלא קצת זרה, ולכן אי אפשר ואף לא רצוי לקבוע שיטות שונות של ניקוד שיבחינו בין מלים לפי מוצאן האיטימולוגי.

הא' **אורנן**: אין הכרח לשמור גם על השמות, ונראה שאין זה פשוט כל כך. מי קבע שחייבים לשמור בעברית על המבטא של השם הלועזי? בצרפת היו מבטאים את השם: "יאנקלביץ" במלרע. "הרצל" הוא דוגמה נהדרת לאבסורד שאנו מגיעים אליו. בעברית לא ייתכנו שני עיצורים בסוף מלה שלא יזכו לתנועה ביניהם, ואילו בשם "הרצל" יש שלושה עיצורים בסוף מלה - על אחת כמה וכמה שלא ייתכן שלא תהיה תנועה בין הצד"י ללמ"ד. יש הסתגלות של מבטא של מלה זרה ושל שם זר בהיכנסו לשפה הקולטת, ואין צורך לשמור על הצורה המקורית. משום כך שאלת הצירי והסגול צריכה להידון לפי הכללים העבריים אפילו בשמות פרטיים זרים. על אחת כמה וכמה מונחים שיש בהם שמות זרים, ובאקדמיה מאשרים מונחים כאלה בוועדות. אינני יודע, אם יש "מחנה אויסלר", אבל יכול להיות מונח כזה (הגב' **בהט**: יש מונח שנתקבל: תסמונת ע"ש אוסלר). כמה ממונחי הטכניקה שאושרו באקדמיה הם שמות זרים שנכנסו לעברית והא' אירמאי יכול לאשר זאת. למשל, "קילוהרץ" הוא מונח שהאקדמיה מאשרת, לכן צריך לדון בו. משום כך, אין מקום להבחין הבחנה חריפה בין מלה זרה לבין שם זר.

אם ניתן הנחיה כלשהי, עלינו לתת הנחיה, שתחול על כל מה שמקורו בלועזית, ונאמר בעברית, אבל אין צורך לשמור על המבטא של המלה בצורתה המקורית אלא צריך לתת לה מבטא עברי. אם רוצים להטעים מלרע הניקוד טוב, לכן "אוסלר" מנוקד יפה בצירי, כך גם שופן בצירי וגם וקסלר בצירי בלמ"ד. מדוע שלא נקבל את הניקוד של "וקסלר"? האם משום שהוגים שופן בלועזית מלרע נקבל את ניקודו, ואילו את וקסלר שאין בו הטעמת מלרע לא נקבל בו את ניקוד הצירי בלמ"ד?

הא' **מלצר**: אם אנו כותבים שופן בוי"ו - הניקוד מקובל.

הא' **אורנן**: לא העזנו להעניק לקמץ הקטן סימן אחר, וחבל!

הא' **מלצר**: יש סידור שמודפס בו קמץ קטן מובחן. (קריאה: הסידור של שלמה טל.)

הא' אירמאי: נדמה לי, שהשאלה היא לגבי ההחלטה היסודית. האם הדקדוק העברי מחייב גם לגבי מלים זרות ובכללן שמות זרים או שאיננו מחייב.

הא' בלאו: בכלל המלים הזרות - השמות.

הא' אירמאי: אני מתייחס בדבריי רק למלים שאולות ולא לשמות זרים. בעניין הזה מתעוררת בעיה רצינית ומעשית. בסוף סעיף 1 בהודעה למליאה (מס' וד/898 - 1.ב) נאמר: "בישיבת המליאה מיום כ"ח בניסן התשמ"ה (21 באפריל 1982) הוסכם על סגול לגבי e בכל המקרים. מאחר שעדיין לא נתפרסמה החלטה זו, ראתה הוועדה לנכון לשוב ולדון בה". העובדה שהזיכרונות עדיין לא נתפרסמו אינה סותרת את העובדה האחרת, שהאקדמיה החליטה החלטה ושפעלנו לפי החלטה. מאז נתפרסמו כמה מילונים לפי כללי הניקוד שנקבעו באותה ישיבה, ויש בהם כ-8000 ערכים, והם מנוקדים לפי כללי הסגול, שקבעה האקדמיה. הרי זה אבסורד, ש-8000 ערכים ינוקדו לפי כללי הניקוד ומסוימים, ולפניהם נוקדו ערכים במילונים לפי כלל אחר, ומחר יתפרסמו מילונים לפי כלל הסותר את הכלל הקודם: הכנו עוד מילונים ובהם כ-5000 מונחים שאישרה האקדמיה, והם אושרו לפי הכללים הקיימים. אם נשנה אותם - ניאלץ לכתוב הכול מחדש. לא ייתכן שכלל חשוב כל כך, הקשור לכתוב ולניקוד, ישתנה בכל שנתיים בנימוק שעדיין לא נתפרסם בזיכרונות! אם במילון אחד ננקד ערך מסוים בצירי ובמילון אחר ננקד את הערך הזה בסגול - נבלבל את הציבור! אם ישאלו אותי, מה אענה להם: שבישיבה כזאת היה רוב כזה וכעבור שנתיים בישיבה אחרת היה רוב אחר? את המלה "אתר" למשל, ניקדנו בשני סגולים; עכשיו אם נתקבל ההצעה שהובאה לפנינו, נצטרך לנקד צירי סגול. גם "טלפון" למשל, ניקדנו סגול סגול, ואילו עכשיו ננקד צירי צירי. גם בעניין הדגש הקל, הדפסנו את המילונים בלי לדגש במלים שאולות גד"ת - ואילו עכשיו נדגש במילונינו גד"ת. והשינוי הזה של דיגוש גד"ת אינו נורא, כי אנשים אינם שמים לב לניקודה אחת נוספת. אבל לשנות את הניקוד? אנשים לומדים בקושי לנקד סגול, ואתם רוצים שיבחינו בין סגול לצירי? מי ידע את כללי הניקוד האלה? ושוב - מה אענה למי שיפנה אליי בשאלה כזאת: איך ייתכן שבמילון לפיסיקה חלק ד' ערך מסוים מנוקד כך ובחלק ה' אותו הערך מנוקד ניקוד שונה?

הא' ברוידא: מה נשיב לאדם שעוקב אחר החלטות האקדמיה ויבוא בטענות של סתירה לדקדוק - דבר זה אינו צריך להטריד אותנו בראש וראשונה. לעומת זה, עלינו לפתור את הבעיה עצמה, כלומר, שאנשים הנזקקים לעברית יקראו קריאה נכונה ויהגו את המלים השאולות כראוי. העניין נראה אבסורדי כשאדם מסתכל ברשימת המלים והשמות המוגשים בהודעה למליאה. רבים אמנם הוגים "ספר" כאילו יש כאן שני סגולים. ואף על פי כן יש הבדל בין סגול לצירי - ולא רק בכתב. אין לוותר על ההבחנה, וכן על האמצעי להבחנה. מדוע לכתוב "קארטר" או "שופן" ואף "הלוגן" בצירי בשעה שיש לנו בעברית "ברזל" ו"כרמל" ו"ערפל" בסגול? וכן מדוע לכתוב "אינטגרל" בקמץ, כשיש לנו, למשל, "חשמל" בפתח?

בעית הטראנסקריפציה בעברית כפולה: איך לחקות את הצליל הלוועזי, ואיך לאפשר לדובר עברית לקרוא שמות פרטיים זרים. משום כך אין טעם להחיל את הדקדוק העברי על מלים זרות. "מנצ'סטר" המלעילית, מסופה סגול חטוף - כלום נתחיל להטעימה מלרע לכבוד הצירי חסרה-שחר? ומה נעשה במלים ובשמות צ'כיים כגון "סטרברני" שיש בה חמישה עיצורים רצופים בלי שום תנועה ביניהם? כלום נטיל עליהם את חוקי הפונולוגיה העברית?

הא' בן-חיים: שתי שאלות נכרכו כאן זו בזו, ואין האחת דומה לחברתה. שאלה אחת, שהזכיר הא' גולדנברג ושעלתה בשיבת המליאה הקודמת, היא: האם להחיל את כללי הסגול והצירי על מלים עבריות, שבאו לשפה העברית מן הלעז? מדובר במלים, שהאקדמיה אישרה, והן נקראות "שאלות". את כללי הקמץ והפתח הוחלט להחיל על המלים האלה, האם נחיל עליהן גם את כללי הסגול והצירי? זו שאלה אחת. שאלה שנייה, שאין לה כל קשר לניקוד, היא שאלת הכתיבה של שמות זרים. לא מדובר רק בשמות פרטיים אלא גם בשמות של ערים וארצות במפות ובדרכים. כיצד נכתוב את השמות האלה? האם נכתוב בלקן או באלקאן? לפני שנים הונהגו כללים ברורים. הכללים הללו אינם קשורים לניקוד ואין כללי הניקוד חלים על השמות האלה. נקבע, שאת התנועה a מסמנים באל"ף. למשל, אדם ששמו וסרמן יכתוב את שמו באל"ף אחרי הוי"ו ובאל"ף אחרי המ"ם - "ואסרמאן". כיצד נסמן את תנועת e בשמות הזרים האלה? נקבע, שהסימן יהיה אל"ף סגולה. זה אלמנט שאינו קשור לניקוד. עכשיו באו אנשים וערערו על סימון תנועת e בשמות זרים באל"ף סגולה. הם טענו, שהסימון הזה לא נקלט. אין שום הוצאה של ספרים שמסמנת כך את תנועת e בשמות זרים. אל"ף סגולה היא סימן טכני. עקרונית היה אפשר להמציא סימן אחר. בן צבי המנוח הציע פעם שיסמנו את תנועת e בה"א פניקית.

לפיכך עלינו לדון בשתי שאלות נפרדות. השאלה האחת, כיצד ננקד למשל את האות בי"ת במלה "בתא" שבצירוף "פונקציית בתא"? האם ננקד אותה בסגול או בצירי? השאלה השנייה, האם האקדמיה צריכה לסגת ולומר שמאחר שהסימן שהוצע לתנועה e בשמות פרטיים זרים לא נתקבל בצירוף, נחפש לו סימן אחר? אם תבוא הצעה, שבמקום אל"ף וסגול תחתיה תיכתב רק תנועה מתחת לאות, כגון בשם "וקסלר", נוכל אחר כך לענות על השאלה, איזה סימן משני הסימנים ננקד: צירי או סגול. אקרא לפניכם את החלטת האקדמיה שנתקבלה בשנת התשל"ה: "א' היא סימן ל-e או ö (eu צרפתית) או ä, כגון: טאַהאַראַן, באַלז, בראַמאַן" וכדומה.

אולי הבעיה קשה. ואפשר לשאול מה עלינו לעשות, ואפשר לומר שאיננו יודעים לפתור את הבעיה, אבל אי אפשר לערבב שתי שאלות. מדובר בשתי שאלות נפרדות. נוכל לדון היום על אחת מהן או על שתיהן. לדעתי שתי השאלות ניתנות בקלות לפתרון המתיישב עם כללי הכתיבה העבריים, רק אם נפריד ביניהן.

הא' בלאו אמר, שיש שלושה מעגלים. יש שלושה מעגלים מבחינה היסטורית, אבל למעשה יש בלשון שני מעגלים: מעגל אחד - שמות פרטיים זרים, והמעגל השני - מלים שאולות.

הא' קדרי: הערעור על ההחלטה הקודמת שהזכיר הא' בן חיים, לסמן תנועת e באל"ף סגולה - מוצדק. לשם מה היה צריך להמציא סימון כזה?

אשר להצעת הא' בלאו בראשית הישיבה, שבמלים שאולות ננקד צירי בהברה סגורה מוטעמת וסגול בהברות אחרות, מתעוררת השאלה, מנין נדע מה דרך הטעמתן של מלים שאולות ומלים זרות. למשל מלים כגון "אקדמיה" או "אוניברסיטה", יש המטעימים אותן מלרע, ויש המטעימים אותן מלעיל, ודרך ההטעמה תשנה את הסימון. ההצעה עדיין אינה שלמה, משום שלא החלטנו לפי שעה, מה תהיה דרך הטעמתן של המלים השאולות.

אם לא נמצא מיד פתרון כולל לסימון התנועה e בכל המקרים, אפשר לקבל פתרון חלקי, למשל, את ההגה המעוגל הקדמי הנהגה E אפשר לסמן בצירי, והסימון יחול בכל המקרים, במיוחד כאשר תהיה התנועה ארוכה. נוכל אולי לקבל כללים או הנחיות חלקיות מעין אלו עד שנמצא את הפתרון הכולל.

הא' דותן: לא ברור לי במה אנחנו דנים. הנשיא הציג לפנינו שאלה אחת המתאימה למסמך שמונח לפנינו (מס' 898/2.ב.1), ואילו יו"ר ועדת הדקדוק, הא' גולדנברג, הציג

שאלה אחרת. לא ברור לי כלל במה אנחנו אמורים לדון על פי בקשת ועדת הדקדוק. אני מזכיר לכם, שזו פעם שנייה שהדבר קורה. גם בישיבה הקודמת התחלנו לדון בסעיף מסוים, ובתוך הדיון נתברר שצריך לנסח מחדש את ההצעה. גם עכשיו אין הדברים ברורים. הוויכוח מתנהל כאן בשני מישורים. כל אחד מן המתדיינים דן בצד מסוים של הבעיה או בבעיה אחת משתי הבעיות שבה הוא מתעניין. לא נגיע לשום החלטה בדרך כזאת.

אני מציע להחזיר את הנושא לוועדה ולבקש ממנה להסביר בבירור ובבהירות מה מטרת הדיון ומה ההצעה העומדת להחלטה. ועוד: אני מבקש שלכל דיון כזה יוכן חומר. אי אפשר לדון בשאלות עקרוניות כאלה בלי חומר מעשי של דוגמאות שהתלבטו בפתרון. עדיין אינני יודע מהי ההצעה העומדת עכשיו לדיון, אבל גם אם ההצעה היא הצעת התעתיק של e צריך להביא חומר. יש כאן ניסיון להביא לפנינו חומר כזה, אבל הוא הובא מתוך אי הבנה, כי החומר הזה נוקד לפי ההצעה השנייה.

אני מציע שנפסיק עכשיו את הדיון, ונחדש אותו לאחר שתובא לפנינו הצעה ברורה ואליה יתלווה חומר מפורט ורחב כבסיס לדיון. אני מבקש לראות את ההצעה הזאת כהצעה לסדר היום.

הא' בלאו: הסתכל בבקשה בסעיף 1. שם מדובר במלים שאולות. זאת השאלה הראשונה שאנחנו צריכים להצביע עליה. כלומר, האם נמשיך לסמן סגול במלים שאולות או שנבחין בין סגול לצירי כפי שהבחננו בין קמץ לפתח.

הא' סיוון: מה הן מלים שאולות? זאת הבעיה!

הא' בלאו: איננו יכולים במקרי גבול לומר, אם מלה שאולה לפנינו או מלה עברית, כי הגבולות מטושטשים. משום כך באה הצעת הוועדה לדקדוק, לנקד את המלים השאולות. בזה אנחנו עוסקים כרגע - מס' 1 - הסגול והצירי.

הא' דותן: אני מבקש להעמיד את הצעתי להצבעה.

הגב' בהט: הצעתי נוגעת רק לסדר היום. הא' בן-חיים הסביר את הדברים, ואין לי להוסיף על דבריו. אני מציעה שנבדיל בדיון בין שתי השאלות - תנועת e במלים שאולות ותנועת e בתעתיק שמות זרים - ונדון רק בשאלה אחת מהן, ולא נכרוך את שתיהן יחד. נדון עכשיו רק במלים השאולות. השאלה הזאת כבר עמדה כאן לדיון, והא' אירמאי הזכיר אותו בדבריו. ההחלטה הייתה, לסמן כל תנועת e בסגול. בגלל הקשיים הכרוכים בהבחנה בין מלים שאולות עתיקות לבין מלים שאולות חדשות, בין דלפק מזה לבין מגנט מזה, ולנקד בזה סגול וצירי כבמלה עברית ובאחר סגול כבמלה לועזית (ומה דין ה"תאטרוני"?), הוועדה מבקשת לבחון שוב את ההבחנה הזאת, שמא כדאי להאחיד את הניקוד של כל המלים השאולות והעבריות במקורן ולקבוע לגביהן כלל אחד, כמו שעשינו בפתח ובקמץ. ההבחנה בין המלים השאולות היא גזרה, שאין הציבור יכול לעמוד בה. גם לגבי קמץ ופתח יכלה לעמוד שאלה של ההטעמה. קבענו שההטעמה אופטימאלית; אנחנו רואים מלים אלו מוטעמות מלרע, ודומה הדבר למי שאומר שרה במלעיל, אבל בניקוד יהיו בו שני קמצים. שאלה אחרת, שאני מציעה להפריד מן השאלה הקודמת, היא הבעיה של תעתיק ולא של ניקוד. כמו שייכתב תמיד שורוק כנגד תנועת u, כך יהיה הדין גם בתנועה e. "קומקום" מנקדים בקיבוץ ובשורוק, אבל בשמות הזרים אין קיבוץ. מכיוון שהתעתיק צריך להיות חד-משמעי, אנו מסמנים כל a באל"ף. בדרך זו הוצע לסמן כל תנועת e באל"ף סגולה. סימון זה לא נתקבל, וצריך למצוא לו תחליף.

הא' דותן: אין כאן חומר. אין דוגמאות!

הגב' **בהט**: השאלה עקרונית. כבר הובאו בחוזרים הקודמים דוגמאות, והכול כאן יודעים מהי מלה שאולה.

הא' **דותן**: החומר צריך להיות מונח לפני חברי המליאה. לא יכול אדם לדלות מתוך זיכרונו מלים שהוא זוכר במקרה. צריך לאסוף את המלים שיש בהן בעיה ולהביאן לפני המליאה. צריך להביא את כל המלים הנוגעות לשתי השאלות שהועלו. גם לדעתי אין לדון בשתי השאלות יחד, ומכל מקום אין לדון בהן היום.

הא' **מלצר**: אני תומך בהצעתו של הא' דותן. אין סיכוי שנבוא לידי החלטה, וצריך להחזיר את הדיון לוועדת הדקדוק. אבל מכיוון שחומר הדיון נוגע לכל אדם, יש להרחיב לצורך זה את ועדת הדקדוק. למעשה, צריך להזמין לדיון הזה של ועדת הדקדוק את כל המעוניינים ואת כל הרוצים להתנדב ולהשתתף בו.

הא' **גולדנברג**: מטעם הוועדה אני מבקש לקבל את ההצעה לדחות את הדיון בעניין הזה לפעם אחרת.

הא' **ברוידא**: אני תומך בהצעה לדחות את הדיון, כי ההמלצות שהוגשו לפנינו הן המלצות חלקיות. אני מבקש שכל הדברים הנוגעים הן לתעתיק הן למלים הנקראות שאולות יובאו לפני המליאה.

סימון הסגול באל"ף סגולה מנוגד למבנה של הלשון העברית. עכשיו שניתן לנקד בעזרת המחשב, אפשר לשוב אל הסגול מתחת לאות. כל זמן שהמחשב לא נקלט בכל מקום, אפשר, כהוראת שעה, לסמן e באיזה סימן מוסכם זמני - בגרש, למשל, עד שהמחשב יהיה לנחלת הכלל, ובלבד שתישמר הצורה העברית.

הא' **בן-חיים**: אני תומך בהצעתו של הא' דותן, שהיום לא יהיה דיון. עם זה, הואיל ומדובר בשתי שאלות שונות, שדחיפותן נוגעת למזכירות המדעית, לניקוד מילונים, ואנחנו בסוף השנה, ננהג כפי שנהגנו לא פעם ונרחיב את הוועדה לדקדוק לצורך הדיון בשאלה הזאת. יש חומר מוכן. אולי עלינו להסמיך אותה להודיע למליאה אם לא יהיה ערעור. הוועדה היא בת שישה חברים, ואני מציע להוסיף שלושה חברים לצורך הדיון. ששת החברים בוועדה הם: הא' בלאו, הא' בר-אשר, הא' גולדנברג, הא' טנא, הא' שבטיאל ואני. תשעת החברים שיהיו בוועדה המורחבת יציעו דברים, ימצו אותם ויציעו ניסוח מדוקדק. הוועדה המורחבת תמנע ויכוח במליאה, וכך נוכל לפתור את הבעיה שכבר שנה וחצי נדחית, ולא נדחה זאת שוב לשנה נוספת.

הא' **אירמאי**: בעניין עקרוני כזה המליאה חייבת להחליט. העניין נוגע לא רק לתנועה e אלא גם לתנועה i. למשל המלים "היפרבולה" או "הידרולי", האם נכתוב ביו"ד? אי אפשר להחליט משהו ואחר כך לעמוד בפני שוקת שבורה בעניין תנועת i. לכן יש להרחיב את היריעה ולדון לא רק בתנועה e, אלא גם בתנועות i, o, u, וכך תוחלט החלטה אחת מלאה על כל התנועות. דווקא בגלל דחיפות העניין אסור לדון בכך בדחיפות, כי בכך נוכל לגרום בכייה לדורות, והיו בעיות בעניין התנועות u, o, e. עלינו להחליט אם ננהג כמנהג העברית במלים שאולות בעניין כל התנועות. אני מציע, שוועדת הדקדוק, אולי בהרכב מורחב, תדון בזה, ואחר כך תובא למליאה הצעה מפורטת עם דוגמאות, כפי שהציע הא' דותן. הדיון ייעשה במליאה.

הא' בלאו: השאלה הראשונה העומדת לפנינו היא שאלה של ניקוד מלים שאולות זרות בעברית. יש לנו אפוא שתי הצעות. הצעה אחת, שנדון בשאלה הזאת. ההצעה הזאת מובאת לפניכם בהודעה למליאה (מס' וד/898/2 מס' ב.1). נצטרך להחליט, אם נשאיר את הניקוד של המלים הזרות והשאולות כפי שהוחלט, כלומר, לנקד אותן תמיד בסגול, גם אם ניקוד זה מנוגד לניקוד העברי, או שנחיל על המלים הללו את כללי הניקוד העברי, בשל הקושי להבחין בין מלים שאולות וזרות לבין מלים עבריות. הצעה שנייה, לדחות את הדיון לפעם אחרת. לאחר שנצביע אם נדחה את הדיון, נצביע היכן יידון הדבר, בישיבת מליאה אחרת או בוועדת דקדוק מורחבת או בשתייהן יחד.

הא' אירמאי: הצעתי הצעה מרחיקת לכת, שיהיה דיון בכל התנועות, ולא רק ב־e.

הא' בלאו: יש לנו החלטות מפורשות בעניין התנועות האחרות, ואין צורך לדון דיון כללי בכל התנועות.

הא' אירמאי: אתן דוגמה מעשית. האקדמיה אישרה פועל חדש - "הדרל", שם הפעולה - "הדרול", איננו כותבים יו"ד בשתי המלים האלה. לעומת זאת, האקדמיה אישרה לכתוב את המלה "הידרוליקה" ו"הידרולוגיה" ביו"ד אחרי הה"א. צריך להחליט כאן אם להחיל את כללי הדקדוק העברי על המלה "הידרוליקה". איש לא דן בבעיה הזאת!

הא' בלאו: קודם נצביע אם לדחות את הדיון, ואחר כך תעלה את השאלה הזאת. אנחנו נצביע עכשיו רק על מה שנאמר בסעיף 1, על המלים השאולות, ולא על השמות הזרים, שעליהם מדובר בסעיף 2 ו-3. עלינו להחליט אם נדון בסעיף הזה עכשיו או שנדחה את הדיון לפעם אחרת. אם נדון במלים האלה, נצטרך להחליט אם ננקד אותן לפי כללי הניקוד העברי, או שנשאיר את ההחלטה הקודמת ונקד במלים האלה כל תנועת e בסגול.

הצבעה

- בעד ההצעה לדון בסעיף 1 עכשיו - 3
- בעד דחיית הדיון לפעם אחרת - רוב קולות

הוחלט

לדחות לפעם אחרת את הדיון בסעיף 1 על ניקוד תנועת e במלים שאולות.

הא' בלאו: עלינו להחליט עכשיו, מי ידון בשאלה הזאת.

הא' בן-חיים: לא אמרתי שהוועדה תבוא במקום המליאה. אין לוועדה סמכות לכך. אלא זו הייתה כוונתי: מכיוון שהבעיה קשה, ומכיוון שחברי ועדת הדקדוק ערערו על החלטה, יש מקום להרחיב את המסגרת של ועדת הדקדוק, כדי שיהיה בירור מבחינות שונות. כך נהגנו תמיד במקרים כאלה. לא עלה על דעתי שהדיון בוועדה יבוא במקום הדיון במליאה.

הא' בלאו: אני מעמיד להצבעה את העברת הדיון לוועדת דקדוק מורחבת.

הצבעה

בעד העברת הדיון לפורום מורחב של ועדת הדקדוק - רוב קולות

הוחלט

להעביר את הדיון בסעיף 1 מתוך ההודעה למליאה מס' וד/898/2 לפורום מורחב של ועדת הדקדוק.

הא' **בלאו**: השאלה השנייה נוגעת לשמות זרים. מדובר בסימן חיצוני. הסימן החיצוני הזה היה עד עכשיו אל"ף סגולה. הודות לדרכי הטכניקה החדשות, יש אפשרות להחליף את האל"ף הסגולה בסימן ניקוד אחר. עלינו להחליט, אם נדון בשאלה הזאת עכשיו או שנעביר גם את הדיון הזה לוועדת דקדוק מורחבת.

הא' **אורנן**: אם השאלה הראשונה נדחתה, מן ההיגיון שגם השאלה השנייה תידחה, מכיוון שהשאלה השנייה כרוכה בשאלה הראשונה.

הא' **בלאו**: לא בהכרח; רק אם אתה מקבל את סעיף 3 בהודעה למליאה. אם אינך מקבל את סעיף 3 - אין השאלה השנייה כרוכה בשאלה הראשונה.

הא' **סיוון**: הסעיף הראשון מדבר על מלים בכתיב לא מנוקד.

הא' **בלאו**: מדובר גם בכתיב מנוקד. למשל את המלה "טלפון" תנקד בשני סגולים גם בטקסט מנוקד לפי ההחלטה הקודמת.

הא' **אמיר**: אין צורך לדחות את ההחלטה בשאלה השנייה, משום שאין קושי להחליף סימן חיצוני. לדעתי צריך לאשר את החלפת הסימן.

הצבעה

- 10 - בעד דיון בשאלת החלפת הסימן הגראפי של תנועת e בשמות זרים
- 11 - בעד דחיית הדיון לפורום המורחב של ועדת הדקדוק

הוחלט

לדחות את הדיון בשאלת החלפת הסימן הגראפי של תנועת e בשמות זרים לפורום מורחב של ועדת הדקדוק.

הא' **בן-חיים**: נוסף על מה שנאמר, יש לתת את הדעת, ששמות פרטיים באנציקלופדיות ובמילונים כתובים לעתים קרובות בכתיב חסר ניקוד. כאן מתעוררת שאלה, שלא דננו בה. למשל המלה בֶּלְקוֹן, האם יוסיפו להשתמש באימות קריאה כתוספת לניקוד? על השאלה הזאת לא מצאתי תשובה. אדם ששמו היינמן יכתוב את שמו באל"ף אחרי המ"ם או בפתח בלי אל"ף. על השאלה הזאת יש לתת תשובה. היא לא ניתנה בשום החלטה של האקדמיה.

2. התנועה שלפני אותיות אהחע"ר בבניינים הדגושים

הא' **בלאו**: ועדת הדקדוק מציעה את הכללים האלה לתשלום דגש בבניינים הדגושים פיעל, פועל והתפעל: (1) **פ' הפועל** תנוקד לעולם **בתשלום דגש** לפני **אל"ף ורי"ש**, למשל, באר, באר, התבאר; (2) **פ' הפועל** תנוקד לעולם **בלא תשלום דגש** לפני **חי"ת**, למשל, נחם, מנחם, התנחם; (3) **פ' הפועל** תנוקד לעולם **בלא תשלום דגש** לפני **ה"א ועי"ן** בבניינים **פיעל והתפעל**, למשל, בער, נהג, התבער, התנהג, ובחולם **חסר בבניין פועל**, למשל, בער, נהל. הניקוד במקרא שונה לעתים מן הניקוד המוצע כאן. הצעת הוועדה מוסיפה על המצוי במקרא.

הא' **בן-חיים**: נראה, שהמצב הזה משקף את המציאות המקובלת, אף כי ידוע, שבמקרא יש כמה חריגים. ואולם נראה שעלינו לתת את הדעת גם על כמה חריגים שיש להם מסורת קדומה. בבניין פועל בפועלי ע' גרונית, כמה מלים מנוקדות בתנועת u. למשל, מיועד (תנועת u לפני העי"ן). אני מציע, שכל מקום שיש ע' גרונית נקדד לפי הכלל המוצע, ואולם עלינו להתחשב גם במלים יחידות, ואל לנו להיות קיצונים כל כך ולקבוע שהניקוד יהיה תמיד רק לפי הכלל הזה. ירוחם (בחולם ברי"ש) וירוחם (בקיבוץ ברי"ש) שניהם במקרא, לפי הכלל המוצע - ירוחם בקיבוץ ברי"ש. אני מציע, שהכלל בעניין עי"ן גרונית בפועל לא יהיה נוקשה, ושצורה כמֵיאֵש (בקיבוץ) - תהיה מותרת על פי הכלל שנקבע.

הא' **דותן**: הכללים שהוצעו משקפים את המצב המקובל, אם כי יש בהם התעלמות מצורות מקראיות שגורות למדיי. כדאי להוסיף הערה ולציין את הצורות שבמקרא החורגות מן הכללים, או להתיר אותן לצד הצורות הקיימות. (הא' **בלאו**: מובן מאליו, שאם הצורות קיימות במקרא - הן מותרות!) מלים כ"נהלת" (צירי בנו"ן) ("יהלת בעוז אל נוה קדשך"), כ"אחר" (צירי באל"ף) ("ולא אחר הנער לעשות"), מצד אחד, ומצד שני "נאץ", "נאָר" (בחיריק) ("נאר מקדשו"), "בָּאָר" (בפתח) ("באר היטב"), ויש גם "בָּאָר" בקמץ. נראה, שיש לקבל את ההצעה הזאת. ואולם האם לא יהיה נכון לכלול בכללים האלה גם את משקל "קטול", שהוא למעשה שם עצם, אבל נתפס היום כשם פעולה של בניין פיעל? נראה לי, שאי אפשר להפריד בדקדוק הנורמטיבי של היום בין המשקל השמני הזה לבין הניקוד של הפעלים שהזכרנו. אני מציע להחיל את הכללים האמורים גם על משקל "קטול". מתעוררות שאלות נוספות בעניין הכללים. לפיהם נצטרך לומר בָּאָר (בצירי), ואולם יש ה"בָּאָר" (בחיריק) של מנדלסון; אי אפשר לעקור את הצורה הזאת! מקובל אָחור (בחיריק) ומקובל שְׁעוּר (בחיריק), אבל יש גם אָחור (בצירי) ושְׁעוּר (בצירי)! האם נפסול את הצורות הללו? ועוד: לפי הכללים צריך להגות יְעוּל, יְעוּר, יְעוּר ויְעוּד (בחיריק), אין הבעיה מצטמצמת ב"מיועד" - יו"ד בחולם או בקיבוץ! הבעיה רחבה. נדמה לי, שבשימוש היום יומי אנו שומעים לעתים צירי בצורות "יְעוּד, יְעוּר, יְעוּל, יְעוּץ"!
אני מסכים עם הכללים שהוצעו, ומציע כאמור להחיל אותם גם על משקל "קטול", ואולם אני מבקש, שהמליאה תיתן את דעתה לתוצאות של ההחלטה הזאת, כאמור.

הא' **אירמאי**: גם אני מסכים עם הכללים שהוצעו, אבל אני מציע, שנוסיף על הכללים הערה ברוח הדברים ששמענו, ובה ייכתב, שיותר צורות מסוימות שנוהגות בהן שתי דרכים של הגייה, על פי המצוי במקרא או במסורת הדקדוקית, וגם על פי השימוש היום, כמו למשל, נאץ (בחיריק בנו"ן) ונאץ (בצירי בנו"ן), או מיועד (בחולם) ומיועד (בקיבוץ).

הא' **שבטיאל**: אף אני מחרה מחזיק אחרי הא' דותן. הדוגמאות שהביא הא' דותן מן המקרא משקפות את הבעיות בקביעת הכללים הללו. בדקתי ומצאתי (במקרא), שפעלים

שעיין הפועל שלהם היא אל"ף הבאים בבניין פיעל מעטים הם, ואין בהם תשלוּם דגש, כלומר, באה תנועה קטנה לפניו, כגון לִיָּאֵשׁ, לא תפָּאֵר, בָּאֵר, כפי שציינ' הא' דותן, וכן: וינָאפוּ, שָאלו (הא' דותן: אבל יש ישאלו) וכן נָאצוּ, ינָאצוני, נָאופים כנגד מנָאפים (במקום אחר). איני מביא את הצורה יתָאָרהוּ, שכן אפשר, יוצאת דופן היא.

מכאן יש להסיק, שלמעוט קטן של פעלים שבהם ע' הפועל היא אל"ף יש תשלוּם דגש. אם כן למה נכביד על הלומד ונכניס תשלוּם דגש בבניין פיעל? ולמה לא נווה אותם פעלים שעיינ' הפועל היא אל"ף לפעלים שעיינ' הפועל היא ה"א וחייית בבניין פיעל, שאין בהם תשלוּם דגש? אני מדבר עכשיו על בניין פיעל ולוואי ולא יהא תשלוּם דגש גם בבניין התפעל: התבָּאר, התפָּאר (בפתח). מה תועלת תצמח לנו מקיום הקמץ? ממילא אנו הוגים את הקמץ כפתח. דבריי אמורים לגבי האל"ף בלבד, משום שלפני רי"ש, כיוון שהגייתה חיכית, ויש קושי, יש להשתמש בתשלוּם דגש. (הא' דותן: אתה מציע להגות גם "מבואר, מיוער" בתנועת u?) אני מדבר לפי שעה רק על בניין פיעל, ועל פועל - דיה לצורה (לצרה) בשעתה.

הא' **גולדנברג**: ההצעה של הא' שבטיאל קרובה ללבי. נראה לי, שבסופו של דבר ניאֵלץ לשנות שינוי יסודי את כל שיטת הניקוד. עד כה לא עשינו מהפכה אלא פעלנו בקירוב בדרך כזאת: אם מצאנו במקרא ניקוד אחיד - קיימנו אותו, אם מצאנו במקרא ניקוד לא אחיד, או אף במקום שמצאנו חוקים חלקיים המצומצמים בתחולתם - סקרנו את כל הצורות המקראיות כלשונו או שקבענו כלל יותר אחיד. הכול מסכימים עם השיטה הזאת, עקרונית, גם אם מתעוררת ביה של פרטים אלו או אחרים. מהפכה מקיפה היא אפשר לעשות אילו דובר רק בפתח ובקמץ, משום שבתנועות אלו אין הבחנה בהגייה, אבל כיוון שמדובר כאן גם בצירי ובחיריק השונים בהגייתם - הבעיה גדולה מדי. ועוד: אם ניצור במקרים האלה שבהם ע' הפועל גרונית בפיעל, פועל והתפעל, אנאלוגיה לשלמים - נביא לעולם צורות שלא היו קיימות מעולם. משום כך, הצעת ועדת הדקדוק שמובאת לפנינו מתונה יחסית, ומתאימה להצעות אחרות שהובאו בעניין תנועות אחרות ובעיות דקדוק אחרות. ייתכן שנדון שוב בהצעות כמו זו של הא' שבטיאל אם נעסוק בעתיד בשינוי יסודי של מערכת הניקוד.

הא' **שבטיאל**: אם לא עכשיו אימתי?

הא' **קדרי**: צריך לבדוק אם אפשר להבחין בבניין פועל בין שתי הצורות, בין חולם לבין קיבוץ. למשל, ייתכן שמבחינים בין מיועד (בתנועת u) לבין מיועד (בתנועת o), ייתכן שיש הבחנה דקה במשמעות ביניהן. לפני ההחלטה עלינו לעבור על אוסף נכבד של דוגמאות.

הא' **בלאו**: דוגמאות מן המקרא או מן המציאות כיום?

הא' **קדרי**: גם מן המקרא וגם מן המציאות כיום. כיצד ננהג למשל במלה "מתועש"? האם נהגה אותה בתנועת o או בתנועת u? "מתועד" בתנועת o או "מתועד" בתנועת u?

הא' **אזר**: אני מקבל את ההצעה של הוועדה. אין צורך להוסיף על הכללים את צורת הניקוד שבמקרא. אנו קובעים לציבור ובכללו לתלמידים בבתי-הספר ניקוד שימש מכאן ולהבא, ומשום כך עלינו להיות ברורים וחד משמעיים. אם מישהו יחפוץ לנקד פעלים אלו על פי הניקוד שבמקרא - זכותו מלאה, ואולם בבואנו לקבוע כללים אחידים אין צורך להוסיף את אפשרויות הניקוד האחרות.

הא' **ברוידא**: המגמה להאחיד את הצורות מובנת, ואולם יש לשים לב לנהגים שמשתרשים. הזכיר הא' בן־חיים את הפעלים בבניין פועל שע' הפועל שלהם גרונית. הרי מיועד, שהיא מלה בעלת ותק, והרי מיוער ומיועל שהן מלים מחודשות - כולן מנוקדות במילונים בקיבוץ. וגם בדיבור הוגים את המלים הללו ב־ט. כנראה נוח יותר ליו"ד בקיבוץ לפני עי"ן (החריג: יעץ), והרי מדובר בסך הכול בשלוש עד ארבע מלים ביו"ד ועי"ן רצופות בכל הלשוו העברית. מלבד אלו יש לנו ממועט (כנגד מרובה) שבתלמוד, וכן ממוען (ממען) המחודש שמקדים בקיבוץ במילונים, אך עדיין אינו הלכה פסוקה.

אשר לבניין פיעל שע' הפועל בו היא אל"ף, במידה שהדבר מגיע, כמדומני, לשתי מלים "נאץ" ו"נאף" (מה שאין כן "נאר" המצויה גם בצירי וגם בחיריק במקרא), אין לשנות, לדעתי, מן המקובל, ויש לומר כי אלו חריגים.

הא' **בלאו**: עלינו להצביע. אני מעמיד להצבעה את הצעת הוועדה, ואני מצרף לפי הצעת הא' דותן את משקל פיעול השמני אל בניין פיעל, היינו, כל הכללים החלים על הפעלים בבניין פיעל יחולו על שמות במשקל פיעול.

הא' **בן־חיים**: הייתה החלטה של המליאה על שמות מעין גירוש ותיאור. הנוסח לא זכור לי עתה, אבל הייתה החלטה.

הא' **בלאו**: הייתה החלטה כזאת, ובה נאמר שצירי הבא תמורת חיריק מתקיים תמיד.

- ואלה הכללים לתשלום דגש בבניינים הדגושים - פיעל פועל והתפעל:
- 1) לפני אל"ף ורי"ש תנוקד פ' הפועל לעולם בתנועה ארוכה.
 - 2) לפני חי"ת תהיה פ' הפועל לעולם בתנועה קצרה.
 - 3) לפני ה"א ועי"ן תהיה פ' הפועל בתנועה קצרה בבניינים פיעל והתפעל, ובתנועה ארוכה (חולם חסר) בבניין פועל.
- הכללים האלה יחולו על שמות במשקל פיעול.

ה צ ב ע ה

- בעד הכללים האלה - רוב קולות
- נגד הכללים האלה - 2

נתקבלו הכללים האמורים לתשלום דגש בבניינים הדגושים, פיעל, פועל והתפעל, ובמשקל פיעול.

3. נטיית הפועל - החטף בפה"פ אהח"ע בבניין קל עתיד, ותחיליות ית"ן

הא' **בלאו**: העניין שעלינו לדון בו עכשיו הוא, אותיות ית"ן של אית"ן בעתיד של בניין קל לפני אותיות הגרון, אהח"ע. במשקל אפעל לא התעוררה בעיה, כי במשקל הזה אותיות ית"ן מנוקדות תמיד בסגול, למשל, יחלש, יאמץ, יאמצו, יחלשו. אף במשקל אפעול כשפ' הפועל הח"ע לא התעוררה בעיה משום שאותיות ית"ן לפני הח"ע לעולם בפתח. למשל, יהרוג, יהרגו, יחשובו, יחשבו, יעבדו, יעבדו. ואולם מתעוררת בעיה במשקל אפעול כשפ' הפועל אל"ף. למשל, ת - יאסוף, יאסור, היו"ד סגולה, אבל כשעי"ן הפועל מנוקדת בשווא -

אותיות ית"ן מנוקדות בפתח, למשל, תַאספּי, תַאספּו, יַאספּו, תַאסרּי, תַאסרּו, יַאסרּו, זה המצב במקרא. (הגב' בהט: יש יוצא מן הכלל, למשל, יַארבו היו"ד סגולה.) הצעת הוועדה היא להאחיד את ההטיה ולנקד את אותיות ית"ן בסגול, גם לפני ע' הפועל שמנוקדת בשווא. למשל, תַאספּי, תַאספּו - בתי"ו סגולה, יַאספּו - ביו"ד סגולה.

הא' דותן: תבורך הוועדה על הניסיון להאחיד. השורש אס"ף שכיח ביותר במקרא, ובו אנו מוצאים הרבה את ההתחלפות הזאת בין הפתח לסגול. יַאסוף, תַאסוף - בסגול באותיות י"ת ולעומתם - תַאספּי, תַאספּו, יַאספּו - פתח באותיות י"ת. אינני יודע מה היה השיקול שהנחה את הוועדה, ואולם נראה לי, שכדאי להאחיד את הנטייה דווקא בפתח ולא בסגול, ולהשאיר בסגול רק את הגוף הראשון - אַאסוף, שהוא ממילא בסגול גם לפני עיצורים גרוניים אחרים. לא בדקתי את המצב מבחינה סטטיסטית, אבל יש צורות בפתח ויש צורות בסגול, ואפשר להטות את הכף לכאן או לכאן.

הא' בלאו: הדברים חד משמעיים.

הא' דותן: הצורה "תַאספּי" בפתח איננה מופיעה במקרא:

הא' בלאו: מופיעה, אבל צורת תַאסוף בפתח בתי"ו איננה במקרא:

הא' דותן: אין גם תַאספּי בסגול, ואתם מציעים להטות כד! סקירת הנטייה כולה, בין שעי"ן הפועל בשווא ובין שאיננה בשווא, היינו, יַאסוף, תַאסוף - בסגול, ולעומתם תַאספּי, תַאספּו, יַאספּו - בפתח, מראה שהדברים שקולים ואפשר להטות לכאן או לכאן. אני מציע להטות את הכף לטובת הפתח משני טעמים: (א) משום האחידות של הכללים. אין סיבה שדינה של האל"ף יהיה שונה מדין של ה"א, עי"ן וחי"ת; (ב) "פוק חזי מאי עמא דבר" - עלינו להתחשב בלשון הטובה בחיי היום יום. אינני שומע היום אנשים שהוגים תַאספּי, תַאספּו בתנועת e בתי"ו. (קריאה: אבל הוגים אַאסוף - בתנועת a: הא' דותן: את העניין הזה אינני יכול לתקן עכשיו, אולי יגיע יום שנצליח לתקן גם את זה.) איננו צריכים ליצור מכשלה בידיים. הגיית תַאספּי ותַאספּו בתנועת a פותחת לנו פתח להאחיד את כל הנטייה ולנקדה בפתח. אני מציע שאותיות ית"ן בכל הנטייה של העתיד של גזרת השלמים - פ' הפועל אל"ף - במשקל אפעול ינוקדו פתח. אל"ף של אותיות אית"ן תנוקד בסגול לפני כל העיצורים הגרוניים. הגוף הראשון לעולם מנוקד בסגול. זאת האחדה אמיתית בלא הכבדה.

הא' בנדויד: נראה יותר להאחיד את הנטייה בסגול, משום שהנטייה האלה של העתיד קשורות לעולם עם הציווי: אנו מנקדים אַסוף או אַמור בחטף סגול באל"ף על פי העתיד - תַאסוף, יַאסוף, שהאל"ף מנוקדת בו בחטף סגול. ואנו מנקדים עבוד בחטף פתח בעי"ן על פי העתיד - תַעבוד, יַעבוד, שהעי"ן מנוקדת בו בחטף פתח. יש כאן חוקיות שאי אפשר לפגוע בה. בפעלים עומדים במשקל אפעל ההתאמה הזאת איננה קיימת, אנו מנקדים חֶזק: - ציווי - חטף פתח בחי"ת, אף על פי שאנו מנקדים יַחֶזק - חטף סגול בחי"ת, אבל בפעלים שאנו דנים בהם, ההתאמה מוחלטת והציווי קובע את הניקוד בפ' הפועל בנטיית העתיד, ולכן אל לנו להאחיד את נטיית העתיד של משקל אפעול - פ' הפועל אל"ף - לתנועת הפתח.

הא' אורנן: אני רוצה לחזק את דברי הא' בנדויד. מדובר לא רק בציווי אלא במספר גדול של מלים המתחילות בחטף סגול באל"ף. אין חטף סגול אלא באל"ף. ועוד: אם נאחיד את הנטייה לפתח, יתבטל ההבדל בצורת שם הפועל. אתה אומר לאַמוד (סגול, חטף סגול)

אבל: לַעֲמוּד (פתח, חטף פתח). יש הבדל בין אל"ף לעי"ן. די לנו שרבים אינם מביינים בין האל"ף לעי"ן, מדוע שנסווה אותן? משום כך ההצעה של הוועדה נראית בעיניי מאוד.

הא' טל: לעולם לא יהיה אפשר ליצור דקדוק אחיד, ואין זו מגמתנו. קוסם לי מאוד להטות את הכף לטובת הפתח, אבל כיצד ננהג בגוף הראשון? נתאר לעצמנו ישיבת אקדמיה שתובא לפניו הצעה לאשר: "אני יאסוף את כל החומר". "יאסוף" פתח ביו"ד, חטף פתח באל"ף. אני מציע להשאיר את הנטייה כפי שהיא, כלומר, אַאָסוף, תַאָסוף (בסגול) ותַאָספּי, תַאָספּוּ, יַאָספּוּ (בפתח). אני מציע שלא להאחיד את הנטייה. מכל מקום, הצורה תַאָספּי בסגול נראית לי מפלצתית.

הא' גולדנברג: לרבים מאתנו אכן חבל לוותר על ההבחנות האלה בניקוד המקראי, גם מכיוון שהן מורות על כללי הפונטיקה ההיסטורית, ואולם אם נבקש להיאחז בהן, ניתקל בכך שאין אחידות בניקוד המקראי. יש בתנ"ך צורות בסגול במשקל אפעול, כגון יארבו - סגול סגול, ויש צורות המנוקדות פתח במשקל אפעל כגון יארכו - פתח פתח. השאלה היא, אם אנחנו רוצים ליצור שיטה, שאפשר ללמד לפיה, מתוך תקווה שלא תתנוון לחלוטין. המוצא היחיד לקיום שיטת ניקוד שאפשר לקיימה הוא לוותר לפחות על אותם המקרים שניקוד המקרא בהם אינו אחיד. אפשר לשקול את שתי האפשרויות זו כנגד זו, להאחיד את כל הנטייה בפתח, או להאחיד את כל הנטייה בסגול.

הא' בן-חיים: נאמרו כאן דברים שלא שקלנו אותם בדעתנו בוועדה. דבר אחד ברור, ובזאת אני מסכים עם הא' גולדנברג: אנו חייבים להתערב ולקבוע אחידות מסוימת. לא ייתכן, שכל אדם יישא בכיסו קונקורדאנציה. על פי ששמענו מהא' דותן ומן הא' אורנן יש אפשרות לעשות זאת. נראה לי, שהוועדה צריכה לחזור ולעיין בזה. יהיה אפשר להאחיד ולקבוע את הכלל הזה: כשעי"ן הפועל בפתח - אותיות אית"ן בסגול; כשעי"ן הפועל בחולם - אותיות ית"ן בפתח; א' של אית"ן תנוקד לעולם בסגול. ודאי שיש מלים שהכלל המאחיד הזה יפגע בהן, גם יהיה קשה לשמוע תאספּי בסגול, ואולם צריך להאחיד. אני מציע שהוועדה תשקול שוב בדעתה את הדברים שלא נשקלו בה. אם ימצא, שיהיה נוח יותר לאחד את האל"ף עם הה"א, הח"ת והעי"ן - ניחא.

הא' בלאו: מה שאמר הא' אורנן בעניין צורת שם הפועל - הרשים אותי מאוד. יש נטייה חזקה מאוד לצורת המקור להקביל לצורת העתיד, במיוחד בלשון חכמים. אני מציע שנצביע עכשיו לאחר שיש לנו נתון נוסף של שם הפועל, ועלינו להתחשב בו בקביעתנו.

הא' בן-חיים: עקרונית אפשר להצביע, אבל אולי חברים ירצו לשקול בדעתם את הדברים פעם נוספת.

הא' בלאו: נראה בכל זאת שאפשר להצביע. אין הבדל עקרוני אם מחליטים על תאסוף - בסגול סגול או על תאסוף - פתח פתח. לי נראה שמוטב להעדיף את הסגול בגלל שם הפועל הזה בניקוד לעתיד; לעומת זה לא נראה לי שיש להתחשב בעניין ההקבלה של הציווי אל העתיד.

הא' בנדוד: הציווי הוא חלק מחיי הלשון, ואילו המקור נועד למדקדים!

הא' טל: אני מסכים עם הא' גולדנברג, שאמר, שצריך להשאיר את ידיעת הצורות החריגות שבמקרא למשורר או לדובר צחות, ואולם אל לנו לראות את ילדי בית הספר

ילדים מפגרים, הזקוקים שנקל עליהם את הלימוד בכל דבר. יחסם ללימוד הלשון אינו נובע מחוסר יכולתם לקלוט הבחנות בנטיות אלא משיטות הלימוד המיושנות. אפשר להמשיך וללמד את הכללים שבספרי הדקדוק. אינני מציע לקיים את היוצאים מן הכלל, אבל את הכללים שהיו עד כה - אפשר ללמוד. אם הנימוק של ההאחדה הוא להקל על התלמידים - אני מתנגד להאחדה. אין זו סיבה מוצדקת להאחדת הכללים.

ה' דותן: לעניין ההקבלה של המקור לצורת העתיד, ההקבלה קיימת, ואולם אם תתקבל הצעתי שנטייית העתיד תאוחד לפתח - תאסוף, יאסוף - צורת המקור עדיין יכולה להישאר לאסוף בסגול, והיא תבוסס על הקשר עם הגוף הראשון - אָאסוף בסגול.

ה' ברזידא: לא רק הציווי והמקור נוטים להכריע לטובת הסגול. די אם נעמיד זה לעומת זה פעלים שבהם פ' הפועל אל"ף לפעלים שבהם פ' הפועל עי"ן. למשל: תאזור - תעזור, תארוג - תערוג; תאצור - תעצור.

ה' בלאו: שלוש הצעות לפנינו: (1) ההצעה של הא' טל: להשאיר את פעלי פ"א במשקל יפעול כפי שהם במקרא: אָאסוף, תָאסוף, תָאספי, יָאסוף, תָאסוף, נָאסוף, תָאספו, תָאסופנה, יָאספו; (2) הצעת ועדת הדקדוק: ינוקד סגול באותיות אית"ן בכל הנטייה של פעלי פ"א יפעול: אָאסוף, תָאסוף, תָאספי, יָאסוף, תָאסוף, נָאסוף, תָאספו, תָאסופנה, יָאספו; (3) הצעת הא' דותן: ינוקד פתח באותיות ית"ן בכל הנטייה של פעלי פ"א יפעול: תָאסוף, תָאספי, יָאסוף, תָאסוף, נָאסוף, תָאספו, תָאסופנה, יָאספו.

הצבעה ניסיונית

- 6 - בעד הצעת הא' טל: הניקוד יהיה לפי הניקוד שבמקרא
- 17 - בעד הצעת הוועדה: סגול בכל הנטייה
- 1 - בעד הצעת הא' דותן: פתח בכל הנטייה חוץ מן הגוף הראשון

הצבעה

- בעד הצעת הוועדה - רוב קולות
- נגדה - 4

נתקבלה הצעת הוועדה.

ב.

1. מונחי בניית דרכים

הא' בלאו: עלינו לבחור מונח הולם למס' 621 - frog rammer, לאחר שלא הוכרע עניינו בשני הוועדים. מדובר בפטיש בעל מנוע המקפץ ממקום למקום כצפרדע. את המונח rammer תרגמו שני הוועדים - "הלמן", לעומתו היו שלוש הצעות לתרגום frog: קפצן, קופץ ומקפץ.

הא' שמעוני: מדוע לא נתרגם את המונח מילולית: "הלמן צפרדע"?

הא' **מלצר**: המלה "הלמן" חסרה לי בתרגום. פניתי אל הא' אירמאי, שיתרגם לי את המונח לעברית. דובר על "הלמן". עכשיו אני מבקש לדעת מה טיבו של הקופץ הקפצון?

הא' **אירמאי**: זו מכונת הידוק, שבה גוש כבד מאוד נופל מגובה רב ומהדק את הדבר שעליו הוא נופל. אם הוא נופל אנכית הוא הלמן בלי תוספת, אבל אם הוא נופל באלכסון, הוא עובר בכל פעם למקום אחר. הוא מקפץ כמו צפרדע. התרגום המילולי יכול להיות "הלמן צפרדע", אבל העירו חברים, שאין צורך לתרגם תרגום מילולי מן האנגלית. למעשה, אינני רואה חשיבות לדבר. כל אחת מן ההצעות האלה מתאימה, לדעתי.

הא' **אמיר**: אין חובה להיצמד להנחיות האלה. ב"הלימה" יש הרבה מן הדישה; האדם רוקע ומרדד. (הא' **אירמאי**: הדברים נכונים.) לכן אפשר למצוא מלה שתחרט בזיכרון ותינתק מן ההלימה הזאת - "צִפְרָדָשׁ": צפרדע שדָּשָׁה.

הא' **אירמאי**: המונח הלמן חייב להופיע בתרגום, הוא אושר לפני כעשרים שנה. ועוד: יש הלמנים מעשרים סוגים לפחות, ומדובר בהלמן מסוג מסוים. לכן חייבים לצרף ל"הלמן" שם תואר.

הא' **פליקס**: הצפרדע אינה קופצת אלא מנתרת. לכן אני מציע: "הלמן מנתר".

הא' **ינאי**: "הלמן נתרן"?

הא' **מלצר**: ההלמן איננו מקפץ, אין הוא קופץ באותו מקום, כל קפיצה שלו מעבירה אותו הרחק. על כן אני מציע: "הלמן מדלג", בכל הלימה הוא דולג ממקום אחד למקום אחר.

הא' **אירמאי**: השורש דל"ג אינו מתאים כאן, כי משתמשים בו במשמעות של פסיחה על משהו. לעומת זה "מנתר" מתאים כאן.

הא' **ברוידא**: אני תומך ב"הלמן קופץ", כדי להימלט מצליל הצעצוע שיש ב"הלמן קפצון". "הלמן קופץ" הוא מונח פשוט, והא' אירמאי הסביר, מדוע "דולג" אינו מתאים כאן.

הא' **שבטיאל**: אני מציע: "מקרטע".

הא' **מלצר**: "מקרטע" הוא ההצעה הטובה ביותר!

הא' **בלאו**: נצביע הצבעה ניסיונית, ולאחר ההצבעה הניסיונית נצביע הצבעה סופית. הוצעו שש הצעות: שלוש הצעות הוועדה, (1) הלמן קפצון; (2) הלמן קופץ; (3) הלמן מקפץ; ושלוש הצעות שהועלו כאן: (4) הלמן צפרדע; (5) הלמן מנתר; (6) הלמן מקרטע. לכל חבר יש אפשרות להצביע על יותר מהצעה אחת.

הצבעה ניסיונית	
1 -	בעד הלמן קפצון
4 -	בעד הלמן קופץ
1 -	בעד הלמן מקפץ
3 -	בעד הלמן צפרדע
11 -	בעד הלמן מנתר
3 -	בעד הלמן מקרטע

הא' **מלצר**: נראה לי ש"מקרטע" מתאים מ"מנתר". "ניתור" מתאים ליצור קטן. למשל, ציפור מנתרת. אבל כאן מדובר בהלמן כבד מאוד, ולכן יתאים לו פועל כבד כ"מקרטע".

הא' **בלאו**: אבל "מקרטע" לא קיבל קולות מספיקים, ולכן לא נוכל להעמיד אותו להצבעה הסופית.

הא' **מלצר**: אני מציע שבכל זאת נצביע על "מקרטע"!

הא' **בלאו**: נעמיד את הצעתך להצבעה.

ה צ ב ע ה

- 4 - בעד הלמן קופץ
- 16 - בעד הלמן מנתר
- 5 - בעד הלמן מקרטע

המונח "הלמן מנתר" נקבע לתרגום המונח *frog rammer*.

2. מונחי צבעות

הא' **בלאו**: עלינו להחליט על תרגום מונח מס' 712 - brownish. מקובל להבין את הצבעים, שאנו חוזרים על העיצורים האחרונים שלהם דוגמת אדמדם, צהבהב, כהקטנה ולא כחיזוק. אדמדם - אדום במקצת; צהבהב - צהוב במקצת וכו'. ככל הידוע לי, אין במקורות חזרה בשורשי ע"ו אלא בארמית, למשל, חורור - יין, ומכל מקום במלה "חורא" הארמית אנו הוגים את הוי"ו; לעומת זאת, איננו הוגים את הוי"ו במלה "חום". משום כך, הצורות שהוצעו, חמחום או חומחום, הן בחינת חידוש בלשון, וספק גדול אם רצוי, שכן, בדרך אגב, נחליט על חידוש. מאידך גיסא, מסיבות מובנות של צמצום, לא נוכל לומר חוומחום על דרך חורור, למרות הכול, כי הדבר מוזר. ייתכן שכדאי להשתמש במלה כמו המלה "במקצת" ולוותר על המלה המוצעת.

הא' **בנדויד**: האם אנחנו חייבים לכפול את ההברות? אי אפשר לומר "חומני" או "חומי"?

הא' **בלאו**: אנו מחפשים מונח מעין זה.

הא' **בן-חיים**: בעבר השתמשנו לצורך הקטנה בהכפלת האות האחרונה בתוספת התנועה ו. מגוף נוצר גופף, ומראש - ראשיש. יש כמה צורות כאלה. אומרים גם "אדמומי". משום כך אני מציע "חומים" כמו "גופיף". יש בהצעה זו פחות בעיות משיש בהצעה "חמחום". ועוד: ה"חיוום" הזה, ו"חיים", נשמעים משונים קצת. אינני אומר, שאי אפשר לקבוע מונח כזה, אבל הוא נשמע משונה. מדוע עזבו את הכפולים?

הא' **אירמאי**: חברי ועד הדקדוק ביקשו.

הא' **מלצר**: האם אין המונח קשור ב"שחום"?

הא' בלאו: לא, אין קשר. יש מלה מקבילה ב־ס' בערבית. לכן במלה "שחום" השייך שייכת לשורש.

הא' אמיר: נראה לי שאפשר להשתמש בשחם, שחמומי, לא בהוראת "שחום" דווקא, אלא מי ששומע שחום מבין ממילא, שמדובר בחום בגוון בהיר כלשהו.

הא' מיקם: כפל מלה יש לו הוראה של חיזוק, ולכן "חומחום" מוכרח להשתמע כחום חזק או כחום מאוד. משום כך אציע את הצורה "חומחומי" שיש בה בנותן טעם ומשמעות ברורה של "חום במקצת".

הא' ברוידא: אני חוזר להצעה "שחום". עיון במילונים מלמד שהמלה הזאת לעתים מתורגמת brown, ולעתים brownish. גם בלשונות אחרות אין תמיד הבחנה, לכן אין טעם לומר חומחום או חמחום. אין צריך להקיש מ"חורוור" לכאן. (הא' בלאו: ודאי שאין להקיש. איננו מבטאים את הוי"ו ב"חומחום" או ב"חמחום").

הא' בלאו: יש בעיה בתרגום של brownish.

הא' ברוידא: אפשר להבין לפי ההקשר. במונח "שחמחם" יש החלשה של הצבע.

הא' אירמאי: צבע שאתה מוסיף לו מים הוא "שחמחם". יש סוגים שונים של חום. סוג אחד הוא שזוף, וסוג אחר הוא שחום, והמונחים האלה התקבלו מזמן. צבע מסוים שמוסיפים לו הרבה מים נעשה חיוור יותר. לאדום חיוור אנו קוראים "אדמדם", לשחום – "שחמחם", לכסף – "כספסף" ולזהב – "זהבהב". השאלה היא איך נבטא חום חיוור. אני תומך בהצעתו של הא' בן־חיים – "חומים".

הא' אורנן: נראה לי, שהמלה "שחום" איננה ראויה לשמש כאן. הא' בן־חיים הסביר זאת היטב. בספרות אני מכיר את שחום כצבע ביניים בין שחור לחום. ויש צבע נוסף, שראיתי אותו בכתב והוא – "צחום", ופירושו: צהוב־חום. איך אפשר להפוך צבעים אחרים למשרתים של הצבע חום? משום כך, לדעתי, הצעתו של הא' בן־חיים היא ההצעה הטובה ביותר.

הא' פליקס: בניגוד למה שאמר הא' אורנן – שחום מתאים לעניין הזה. במשנה מוזכר "מכר חיטה לבנה ונמצאה שחמתית" (לפי ניקודו של ילון) ובירושלמי (פאה פ"ב, יז ע"א): "שמותית". נראה לי, שאף על פי שמלה זו "שחמתית" משמעה קרוב לחום, מכל מקום כדאי להעדיף אותה, ולהימנע מן הצירוף המיוחד "חומחומי" וכדומה.

הא' קדרי: אני מציע ליצור בסדרה של שאר הצבעים המביעים הקטנה: "אדמדם", "סגלגל" וכדומה, את שם הצבע "חומם", בדמיון הצורה והתבנית.

הא' בלאו: נוצרו בדיון הצעות המחולקות לשתי סדרות. הסדרה האחת מן השורש שח"ם, והסדרה האחרת מן השורש חו"ם. ראשית נחליט, איזו סדרה אנו מעדיפים.

הא' אירמאי: איננו יודעים בדיוק מה היה הצבע המדויק של החיטה השחמתית; מכל מקום הצבע השחום אושר לצבע שדומה לחום, אבל איננו חום. לעומת זאת, אנו מנסים למצוא כאן מונח לצבע חום, אלא שהוא מהול במים, ולכן הוא נראה חיוור. משום כך

המונח חייב להיות קשור לצבע החום. לעומת זאת, לצבעים הדומים לשחור, אפשר להשתמש ב"שחמחם". אין לערבב את שני השורשים, כי הם מתארים שני צבעים שונים, ואיננו דנים בצבע השחום אלא בצבע החום.

הא' **ברוידא**: בלשון אין שום הבדל.

הא' **שבטיאל**: אני רוצה להעיר את תשומת לבו של הא' אירמאי, שהתרגום הארמי ל"וכל חום בכשבים" - "וכל שחום באימריא". היינו חום היינו שחום.

הא' **בלאו**: עלינו להחליט בין חו"ם על כל נגזריו לבין שח"ם על כל נגזריו.

ה צ ב ע ה

- 14 - בעד השורש חו"ם על כל נגזריו
- 6 - בעד השורש שח"ם על כל נגזריו

הא' **בלאו**: יש לנו אפוא כמה הצעות. הצעות הוועדה: (1) חומחום; (2) חמחום; והצעות שהועלו כאן: (3) חומים; (4) חומני; (5) חומם.

הא' **ינאי**: היו"ר הציע גם "חום במקצת"?

הא' **בלאו**: אני חוזר ב. לא יהיה אפשר ליצור מזה שם עצם מופשט.

הא' **מלצר**: אני מציע להוסיף את המונח "חומוני".

הא' **בלאו**: מי בעד הצעת הוועדה להכפיל את "חום" בצורה משונה במקצת - חומחום או חמחום - וליצור בזה עובדה דקדוקית חדשה?

ה צ ב ע ה

- 5 - בעד הצעת הוועדה: "חומחום" או "חמחום"

הא' **בלאו**: עלינו להצביע עכשיו על ארבע ההצעות שהועלו כאן: (3) חומים; (4) חומני; (5) חומם; (6) חומוני.

הא' **מיקס**: הצעתי גם "חומחומי"!

הא' **בלאו**: אם כך, נוסיף אותו על ההצעות. נצביע הצבעה ניסיונית, ונוכל להצביע על יותר מהצעה אחת.

הצבעה ניסיונית

- 9 - בעד "חומים"
- 3 - בעד "חומני"
- 4 - בעד "חומוני"
- 1 - בעד "חומס"
- 5 - בעד "חומחומי"

הא' בלאו: עלינו להכריע עכשיו בין "חומים", שקיבל 9 קולות, לבין "חומחומי", שקיבל 5 קולות.

הצבעה

- 9 - בעד "חומים"
- 9 - בעד "חומחומי"

הא' בלאו: ניאלץ לחזור על ההצבעה.

הא' ברויזא: "חומים" הוא במשקל שם עצם, ואילו כאן מדובר בשם תואר:

הא' אורנג: מדובר בשם תואר שהוא במשקל שם עצם. גם "חום" הוא במשקל שם עצם כמו "סוס" ובכל זאת הוא שם תואר.

הא' חזן: אם יש טענה בעניין הצורה של שם התואר, אולי אפשר להסתפק ב"חומי" שיש בה בצורה הזאת הקטנה, ולהשמיט את המ"ם?

הא' בלאו: הדבר מובן מאליו. אם נחליט על "חומים" שם העצם המופשט יהיה "חומימות", ואם נחליט על "חומחומי" שם העצם המופשט יהיה "חומחומיות". עכשיו ההצבעה היא הצבעה סופית. אי אפשר להצביע גם להצעה א' וגם להצעה ב'.

הצבעה

- 8 - בעד "חומים"
- 9 - בעד "חומחומי"

הוחלט

"חומחומי" = brownish (מונח מס' 712), "חומחומיות" = brownishness (מונח מס' 713)

הא' בלאו: עלינו לאשר את מונחי בניית הדרכים, מונחי הצבעות ומונחי התברואה. אלה מונחים ששני הוועדים החליטו עליהם, ואשר לא היה עליהם ערעור.

הצבעה

בעד אישור (1) מונחי בניית הדרכים; (2) מונחי הצבעות; (3) מונחי התברואה - 15

מונחי בניית הדרכים, מונחי הצבעות ומונחי התברואה - אושרו.

הא' **ברוידא**: במונחי בניית דרכים תורגם deteriorated road - "דרך בלויה". השורש בל"ה בעברית משמש בבגדים, ובהשאלה - בפנים וגם באנשים. אבל הצירוף "דרך בלויה" נראה לי דחוק. לכן אני מציע "דרך משובשת" במקום "דרך בלויה".

הא' **בנדויד**: למה הכוונה ב"דרך בלויה"?

הא' **אירמאי**: דרך בלויה היא דרך ששימשה כלי רכב רבים. כלי הרכב שחקו והדרך נתבלתה. הצענו "דרך מרופטת". שני הוועדים הציעו לתקן את הדרך המרופטת לדרך בלויה. שחיקה על ידי שימוש נקראת "בליה". את המונח "בליה" ו"בלוי" מצרפים לבטון, קרקע, סלעים וכדומה. הוא מקובל בכל ענפי הטכנולוגיה, משום כך אין הדרך חורגת מן התחום הזה.

הא' **אורנן**: גם "בלאי" מתאים לכאן.

הא' **אירמאי**: נכון. גם "בלאי".

הא' **בן-חיים**: בל"ה במקרא כולל בני אדם!

הא' **בנדויד**: אם שחיקה היא חלק מן ההגדרה, כפי ששמענו עכשיו מפי הא' אירמאי, מדוע לא נקבע "דרך שחוקה" או "דרך משוחקת"?

הא' **בלאו**: הא' אירמאי, האם יש התנגדות מיוחדת ל"דרך שחוקה"?

הא' **אירמאי**: אין זו דרך שחוקה. השחיקה נעשית על ידי שפשוף. השמש או הרוח גורמים לאספלט לבלות, אין הם שוחקים. המים אף הם ממיסים חומרים, אך אינם שוחקים. שחיקה היא אחד הגורמים לבליה.

הא' **ברוידא**: עם כל הרצון שלא להיות דבקים במלה האנגלית, מותר לנו ללמוד משהו מן המונח האנגלי deteriorated road, כלומר דרך שנפגמה. מדוע אפוא לא נאמר דרך משובשת, פגומה או אפילו שחוקה? המונח "בלוי" יאה יותר לבגדים ולבני אדם.

הא' **בנדויד**: הא' אירמאי הסביר לנו שהבליה באה מן השמש ומן הגשם. אבל את הקלקול האחרון עושים כלי הרכב שנוסעים על הדרך.

הא' **אירמאי**: לאו דווקא! גם אם אין נוסעים על הדרך, היא מתבלה מאליה!

הא' **אורנן**: הייתה דרך שלא הייתה בשימוש תשע-עשרה שנה, והיא הייתה בלויה בהחלט!

הא' אירמאי: המלה "משובשת" איננה מתאימה. גם דרך חדשה יכולה להיות משובשת ופגומה, אם היא בלי אספלט למשל. "דרך משובשת" היא דרך שאיננה במצב טוב; לעומתה "דרך בלויה" היא דרך שפעם הייתה במצב טוב, אלא שהשתמשו בה הרבה, או שהשמש יקדה רבות עליה, או שהגשם או הקרה קלקלו אותה, או הקרח, או שתקעו בה יתדות או שתלו בה צמחים, וכדומה. זאת בליה.

הא' ברידא: איך תתרגם את המונח האנגלי *deteriorated*?

הא' אירמאי: אינני מתרגם את המונח האנגלי. אני מגדיר את המונח כפי שהוא מוגדר בתקן. אשר לאנגלית - אסור לנו להיצמד לפירוש השם בשפה הזאת, כי המונחים שלה הם מונחים היסטוריים ואף שעבר זמנם, הם ממשיכים לשמש בשפה.

הא' בלאו: מי בעד הצעת הוועדה - "דרך בלויה"?

ה צ ב ע ה

בעד הצעת שני הוועדים - "דרך בלויה" - 15
נגדה - 4

נתקבל המונח "דרך בלויה" ל-*deteriorated road*.